

FYSIS x „příroda“ (nebo „přirozenost“)

O „FYSIS“ můžeme mluvit jen tam, kde lze doložit vznik zrodem, následovný „růst“, a posléze zánik smrtí. Podle dnes rozšířených a vžitých představ tedy pouze v případě „živých“ bytostí. Tyto představy se však v různých dobách různí, a v důsledku toho se také různí (proměňuje) chápání slova FYSIS, latinsky „natura“, v češtině „příroda“. Staří Řekové např. měli za to, že živé nebo oživené jsou také řeky, hory, celá pohoří, moře atd., a ze starších dob přežívaly představy, že oživené (dokonce božské) jsou planety, hvězdy, Slunce i Měsíc, celá obloha, atd. Máme proto dost důvodů pro to, nemluvit o životě a živých bytostech, ale raději o tzv. pravých jsoucnech. Teilhard de Chardin razil název „unités naturelles“, tedy přírodní nebo přirozené jednotky (jednoty); tyto přirozené jednotky jsou integrovány zevnitř, neboť mají své „nitro“ (le dedans). Aristotelés razil trochu jiné pojetí, totiž jakéhosi „vnitřního pohybu“: některá jsoucna se pohybují proto, že jsou pohybována zvenčí, jinými jsoucny, zatímco jiná jsoucna mají zdroj svého pohybu v sobě. Pouze tento „vnitřní“ pohyb resp. pohyb z vnitřního zdroje lze pak považovat za skutečný „růst“ (v řečtině totiž FYEIN znamená roditi, medium FYESTHAI pak znamená nejen roditi se, ale také růsti). Proti tomu, co je přírodní (nebo přirozené), stojí jednak „nezrozené“ (a tudíž také nerostoucí a nehynoucí), jednak to, co je pohybováno něčím jiným a co se tedy pohybuje „nepřirozeně“ (např. násilně, pod tlakem násilí). Odtud také později přímo výzva či požadavek (norma) „omnia sponte fluant, absit violentia rebus“ (zdůrazňovaný např. naším Komenským).

(Písek, 051002-1.)